

ISTORICUL LEGISLAȚIEI PRIVIND OCROTIREA PATRIMONIULUI ARHEOLOGIC
IMOBIL ȘI MOBIL CU PRIVIRE SPECIALĂ LA SECOLUL AL XIX-LEA

În perioada Regulamentelor Organice sunt semnalate primele încercări de elaborare a unui program de cercetare și ocrotire a vestigiilor arheologice.

Primele eforturi sistematice în domeniul arheologiei sunt legate direct de apariția colecționarilor de antichități.

Aceștia, iubitori, și mari amatori de obiecte antice, au adunat și ordonat diversele piese provenite din descoperirile întâmplătoare și s-au străduit să le facă cunoscute publicului larg militând pentru constituirea unui muzeu național de antichități. Dintre colecționari, semnalăm pe Mihalache Ghica, vornicul „Departamentului din Lăuntrul”, pe Nicolae Mavros „directorul general al carantinelor de pe malul Dunării”, calitate ce i-a permis să-și procure un mare număr de vestigii antice de pe malul Dunării, pe maiorul Dimitrie Papazoglu care „comandă” o unitate „grănicerească pe linia Dunării oltenice” (funcție ce i-a înlesnit efectuarea unor cercetări a vestigiilor antice din zona Olteniei), pe cartograful și inginerul Vladimir Blaremburg (a sprijinit cercetările arheologice efectuate la Celei-Sucidava, Reșca-Romula și Turnu Severin-Drobetia), și nu în ultimul rând, pe Cezar Bolliac, autorul unui „Itinerariu arheologic” publicat în anul 1845. O activitate susținută în domeniul organizării cercetării arheologice și identificării monumentelor antice a fost desfășurată și de Nicolae Cretulescu, ministrul Justiției, Cultelor și Instrucțiunii publice în timpul domniei lui Cuza, de Mihail Kogălniceanu, de inginerul hotarnic Alexandru Popovici și de Alexandru Odobescu. Acesta din urmă, *prin elaborarea și difuzarea „Chestionarului arheologic” în întreaga țară, a fost unul dintre precursorii sistemului științific de înregistrare și evidență a patrimoniului arheologic*¹.

¹ A.I. Odobescu, *Antichitățile județului Romanai. Cuvântare rostită în sedința din 20 septembrie a Societății Academice Române*, București, 1878 (extras din „Analele Societății Academice Române”, Sesiunea anului 1877, Tom-X, Secțiunea II, p.176. Sub titlu „Relațiune despre localitățile semnalate prin antichități în județul Romanai”, cuprinde și răspunsurile date între anii 1872 - 1874 la „Chestionarul popular arheologic”, în special, partea I. „Precuvântare” unde relatează despre colecționari și interesul lor pentru descoperirile arheologice, menționându-i pe Nicolae Mavros, pe vornicul Mihalache Ghica, pe Vladimir de Blaremburg, pe Alexandru Popovici și Cezar Bolliac, p. 5-8, p.22-23; Alexandru I. Odobescu, *Istoria arheologiei. Studiu introductiv la această știință. Prelegeri ținute la Facultatea de Litere din București (1874 - 1875)*. O ediție îngrijită cu un studiu introductiv, note, glosar, indice și ilustrații de prof. D.Tudor. Vol. I. *Antichitatea. Renașterea*, București, 1961, p.7-8

Interesul pentru monumentele și vestigiile antice din țara noastră, manifestat la începutul secolului al XIX-lea se datorează și influenței puternicului entuziasm arheologic ce cuprinsese Apusul la mijlocul secolului al XVIII-lea.

Printre primele cercetări arheologice întreprinse, semnalăm investigarea și salvarea prețiosului inventar al mormântului princiar de la Concești, jud. Suceava (în anul 1811). Cu această ocazie, s-au înregistrat și unele amănunte științifice privind condițiile descoperirii. Piese, ulterior date în sec. IV p. Chr. și atribuite unei căpetenii gotice sau hunice, sunt duse în Rusia, în colecția muzeului Ermitaj².

În 1830 colonelul Sungurov și spătarul Dimitrie Carp primesc misiunea de a căuta și înregistra inscripțiile antice din ținuturile Galați, Neamț și Roman. În același timp, Comisiunea Olteniei urma să copieze inscripțiile identificate de-a lungul drumului dintre Islaz și Turnu Severin, itinerar ce trecea prin Caracal, Buridava, Sadova și Răureni³.

În anul 1837 încep cercetările arheologice de la Celei (Sucidava), cercetări efectuate de către Nicolae Mavros și cele de la castrul roman de la Slăveni, conduse de maiorul Vladimir de Blaremburg. Activitatea susținută desfășurată de vornicul Mihalache Ghica, în scopul cunoașterii monumentelor romane din zona Olteniei, este menționată și de Odobescu în lucrarea „Antichitățile județului Romanai”⁴.

Rezultatele acestor săpături, desfășurate fără o metodologie științifică, oarecum la întâmplare, sunt publicate în paginile revistei „Muzeul național”, gazetă literară și industrială, a profesorilor de la colegiul Sf. Sava, scoasă de Aaron Florian și Gavril Munteanu. În primul număr din 5.II.1836 a apărut articolul „Suveneriri istorice și arheologice asupra României” scris de Blaremburg sub titlul „Antichități pământești. În „Muzeul național”, nr. 46-47 din 22 și 27.XI.1837, s-a tipărit relatarea unei călătorii ale cărei scopuri sunt atât științifice cât și administrative.

Preocupările pentru identificarea, cercetarea și ocrotirea obiectivelor arheologice încep să fie încurajate

² Alexandru I. Odobescu, *Istoria arheologiei*, București, 1961, p. 8

³ D.P.Pippidi, *Vechi epigrafiști și anticari în Țările Române*, în „Studii Clasice”, XI, 1963, p.293

⁴ Vladimir Dumitrescu, *Muzeul Național de antichități*, București, 1968, p. 5-6; A.I.Odobescu, *Antichitățile județului Romanai*, București, 1878, p. 5-6

oficial încă din prima jumătate a secolului al XIX-lea. Astfel, unele prevederi din Regulamentul Organic privind învățământul au fost completate cu un paragraf privitor la studiul disciplinei arheologiei ca „un supplement la cursul de literatură grecească și latinească și de istorie veche. Istoria cuprinde interesurile publice și întâmplările cele mai vrednice de aducere aminte, iar arhologia tâlmăcește aceste interesuri și întâmplări”... (Regulamentul Organic, ed. 1847, paragraful 83)⁶.

În procesul reglementării de către stat a regimului bunurilor arheologice descoperite cât și în direcția asigurării controlului săpăturilor arheologice și ocrotirii zonelor bogate în vestigii arheologice, *prima legislație oficială cunoscută* (prima reglementare legală) este *decizia Eforiei Școalelor Naționale din 31 octombrie 1839, numărul 1145*, publicată în Monitorul Oficial din 3 noiembrie 1839 (nr. 70). Decizia este dată din porunca domnitorului Alexandru Ghica, la sugestia „Departamentului din Lăuntru” condus de Mihalache Ghica și este semnată de Petrace Poenaru directorul de atunci a Eforiei Școalelor Naționale.

Redăm mai jos textul integral al acestei decizii: „La multe locuri într-acest Principat, și mai ales la acele unde au fost așezămintele cele mai de căpetenie ale coloniilor romane, se găsesc feluri de obiecte de antichitate.

Acestea până acum, au fost pradă celui întâiu și unde au fi putut să fie de mare interes, dacă ar fi fost adunate la vreun loc într-această țară; se află risipite pe la unii alții, care și le-au însușit fără a se gândi la un asemenea așezământ obștească. Acum însă, când se află întocmit un depozitaru de asemenea obiecte în colegiul din București cu perspectiva de a se transforma în Muzeu Național, Eforia conformându-se cu înalta poruncă a Măriei sale, Prea-înaltul Domn, dată la raportul cinstiului Departament din Lăuntru, a încunoștiințat cinstiului: Nimeni să nu mai aibă voie a-și însuși vreun obiect de antichitate, măcar unde l-ar găsi într-acest Principat. Și îndată ce se va afla un asemenea obiect, de va fi lesne a se transporta, să se trimită prin ocărmuirea locală la Depozitariul din Colegiul Sfântului Sava în București, adresându-se către Eforie. Iar de va fi anevoie a se transporta să se facă cunoscut Ocărmuirea locală, ca și aceasta să dea de știre Eforiei spre a se lua măsurile cuvincoase pentru păstrarea acestui obiect.

Al doilea. Nimeni să nu fie volnic a scormoni în pământ pentru a scoate obiecte de antichitate, pentru asemenea scormonitori neavând drept scop, decât un interes pecuniar prea de nimic, după ce ei de multe ori își pierd munca în zadare, apoi strică și întinucă șirul sistematic al lucrării în asemenea descoperire.

⁶ Regulamentul organic. *Întrerupt cu legiunile din anii 1831, 1832 și 1833 și adăugat la sfârșitul cu legiunile de la anul 1834 până acum...* Acum a doua oară tipărit. București, 1847, p. 384, paragraful 83 (legiunile dintre anii 1834 – 1835).

Prin măsurile Eforiei P. Poenaru⁶

Pînă această reglementare se urmărea împiedicarea distrugerii obiectelor antice, ocrotirea și conservarea patrimoniului arheologic, limitarea săpăturilor clandestine efectuate în scopul comercializării obiectelor antice și protejarea perimetrelor așezărilor antice, cunoscute în acea vreme, de acțiunile colecționarilor de antichități, care în zelul lor de a-și îmbogăți colecțiile provocau distrugerea unor construcții și edificii istorice. În lucrarea „Antichitățile județului Romanai”, Odobescu comentând concurența dintre doi mari colecționari, banul Mihalache Ghica și cumnatul său Nicolae Mavros, arată consecințele acestei întreceri.

„Această luptă au din nenorocire toate neajunsurile unui război pe căpătate, se prăda, se răsturna și se sfărâma înutul cucerit”⁷.

Același autor menționează că în zelul de a-și îmbogăți colecțiile, Mihalache Ghica poruncează să se „scormone sălașele de vechi cetăți spre a-i aduce la curtea sa din București” „pietroae antice și bănuți”.

Promulgarea reglementării mai sus menționate a fost dictată, pe de o parte, de dorința îmbogățirii colecțiilor arheologice depozitate la liceul Sf. Sava și constituirii unui Muzeu Național de Antichități, pe de altă parte, din dorința de a se evita distrugerea unor valori arheologice, așa cum s-a întâmplat în cazul tezaurului de la Pietroasa.⁸ Petrace Poenaru, în calitate de director al Eforiei Școalelor Naționale, și banul Mihalache Ghica, în calitate de director al „Departamentului din Lăuntru”, au făcut parte din comisia instituită de domnitor, în iulie 1838, pentru a cerceta furtul și deteriorarea unor piese din compunerea tezaurului de la Pietroasa. Ca această ocazie, constatând distrugerile suferite de unele piese din tezaur⁹ cât și pierderea definitivă a unui număr de 10 piese, pierdere datorată cumpărătorului clandestin Anastase Tarba (Verusi), *au sesizat autoritățile asupra necesității instituirii unui sistem oficial de protecție a vestigiilor antice*.

⁶ Buletin gazetă oficială*, 1839, nr. 70, vineri 3 nov, p. 306

⁷ A.I. Odobescu, *Antichitățile județului Romanai*, București, 1878, p. 22-23; Idem, în „Analele Societății Academice Române”, X, Secțiunea II, 1878, (*Memorii și Notțe*), p. 174

⁸ Descoperirea tezaurului de la Pietroasa stimulase foarte mult, după 1873, activitatea colecționarilor anticiari din Principatele Române, vezi în acest sens: Dumitru Tudor, *Oltenia română*, Ediția a II-a, 1968, p. 10; sunt semnalate în această perioadă interdicțiile de folosire a materialului de construcție din cetățile antice. Menționăm, cazul sătenilor din Reșca care în 1938 sunt opriți de protopopul din localitate, de a folosi, pentru construcția școlii „cărămizi” din cetatea antică Romula (Reșca, jud. Olt), Toma G. Bulat, *Vechi preocupări arheologice*, în „Revista istorică”, XI, nr. 4-6, aprilie-iunie, 1925, p. 110-111; În 1834, Alexandru Ghica la îndemnul lui Mihalache Ghica a întemeiat la Școala Națională din București (colegiul Sf. Sava) un muzeu în care colecțiile de antichități reprezentau o secție principală. Vezi Vladimir Dumitrescu, *op. cit.*, p. 5

⁹ Gheorghe Vistefel este însărcinat să „îndrepte obiectele de antichitate în aur” ale muzeului, pentru care i se plătesc 1200 lei, în „Analele parlamentare ale României”, XI (1841 – 1842), p. 268

■ În anul 1842, pe baza celor menționate în sus citata decizie, tezaurul de la Pietroasa este depus la muzeul constituit la colegiul Sf. Sava. Procesul verbal de predare este semnat de banul Mihalache Ghica și de Petrache Poenaru.

O urmare directă a aplicării dispozițiilor cuprinse în decizia din noiembrie 1839 a fost îmbogățirea colecțiilor din „depozitarul” de la Sf. Sava, în perioada anilor 1838-1864 și, în final, constituirea Muzeului Național de Antichități prin decretul dat de Alexandru Ioan Cuza, în anul 1864.¹⁰ Muzeul era condus de un „Comitet arheologic” care, prin Regulamentul de funcționare a muzeului, avea sarcina de a semnală Eforiei Școalelor Naționale orice descoperire arheologică și de a urmări predarea obiectelor antice la „depozitarul” de la Sf. Sava.¹¹ (Decretele nr. 1648/23.XI.1864) și nr. 1649/25.XI.1864, de constituire a Muzeului Național de Antichități și respectiv, de înființare a Comitetului arheologic – colegiul de conducere a muzeului).

În perioada 1839-1864, în Buletinul Oficial¹² apar apeluri ale Eforiei Școalelor Naționale către deținătorii de obiecte antice, de a le preda și de asemenea, unele hotărâri care condiționau „excursiile arheologice” în zonele bogate în vestigii antice de aprobarea expresă a Ministerului Justiției, Cultelor și Instrucțiunii publice.

Semnalam relatarea apărută în „Suplimentul” la „Monitorul Oficial”, din 21 sept./3 oct. 1864 (nr. 210, p. 949-950) unde se menționa că maiorul D. Papazoglu „din excursiunile arheologice întreprinse cu autorizarea acestui Minister în jud. Dolj și Romanați” aduce o bogată colecție de obiecte antice pe care le depune pe bază de inventar la Muzeul Național din București. Obiectele proveneau din satul Celeiu, jud. Romanați, de la cetatea antică Sucidava, de la Reșca, jud. Romanați, de la Desa, jud. Dolj și de la Fântâna Banului. Dintre piese, se remarcă inventarul unui mormânt roman, piese de podoabă din aur (cercei, inel, cutie de farduri) și o monedă de bronz Marc Aureliu.

¹⁰ Vladimir Dumitrescu, *op.cit.*, p.7; Muzeul Național de Antichități, în Constantin Moisil, Michel C. Soutzo. *La vie et son oeuvre. Note biographique*, în „Balkan”, IV (1941), p. 480: Primele fonduri ale Muzeului Național de Antichități din București au avut la bază colecțiile aparținând lui Nicolae Mavros și Mihalache Ghica mare ban.

¹¹ Comitetul Arheologic creat în baza Regulamentului pentru Muzeul de Antichități, avea și sarcina de a asigura „buna stare a monumentelor naționale de orice natură” și „a lor nealterare și restaurare”, vezi Radu Sc. Greceanu, *Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice 1914 – 1915, 1942 – 1943*, Indici bibliografici, p. 3 (47).

¹² „Buletinul oficial” (Buletin, gazetă administrativă București), 1857, nr.10 (8 martie), p. 76: „Eforia instrucțiunii publice face un apel către toți deținătorii de antichități și cărți vechi să le dăruiască muzeului și bibliotecii de la Sf. Sava. Cel dintâi dăruiește cărți vechi C.C. Caralechi din Câmpina; „Monitorul oficial” (Monitorul, diar oficial al Țării Românești), 1860, nr. 237 (5 oct), p. 1165: „Muzeul Național din capitală primește un tezaur de 1500 monede de argint, mari și mici, f. vechi, găsite de la cetățenii din satul Bodești (Arges)”. Consiliul de Miniștri menționează acest fapt „pentru a da un imbold și altora să facă la fel”.

În total predă un număr de 114 obiecte „depuse la altarul Muzeului Națiunii în cabinetul de antichități din Universitatea României din București și urează arheologilor să lucreze cu zel pentru îmbogățirea și înfrumusețarea Muzeului Națiunii Române, căci numai prin aceste sacre obiecte ne vom putea recomanda la lumea luminată și Europei civilizate, că suntem fii acelei brave și nobile Națiuni Române”.¹³

Tot ca o expresie a politicii duse de stat pentru protejarea vestigiilor arheologice, în domeniul ocrotirii monumentelor este „Circulara către revizori” dată de Ministerul Justiției, Cultelor și Instrucțiunii Publice, ministru Nicolae Crețulescu, publicată în „Monitorul oficial” din 6/18 noiembrie 1864, numărul 248.¹⁴ Circulara oglindea și apariția preocupărilor pentru ocrotirea monumentelor medievale, biserici și mănăstiri, indiferent de ritul lor.

Circulara către revizori stipula următoarele:
– Statul către dator să ia măsurile necesare pentru „conservarea lor nealterată” iar

– autoritățile locale sunt datorate să efectueze evidența lor prin „completarea unui tabel în care vor fi trecute toate monumentele de pe raza județului, indiferent de starea lor, chiar dacă sunt în ruină”;

– monumentele medievale (bisericele și mănăstirile) interesează deopotrivă pe arheologi și istorici, ele reprezentând singurele mărturii ale „gloriei și victoriilor naționale”;

– se instituie un sistem de evidență a patrimoniului din cadrul mănăstirilor și bisericilor, respectiv a icoanelor, cărților vechi și a inscripțiilor. De asemenea, se cerea să se consemneze starea de conservare a monumentelor, precum și menționarea portretelor de domni, pentru ca „ceea ce nu s-a făcut de trecut pentru noi, e utile să facem noi pentru viitorime”.

Materializarea eforturilor și încercărilor de a se găsi o cale oficială de reglementare strictă a regimului monumentelor arheologice și a obiectelor descoperite, și, în general a monumentelor istorice și a obiectelor antice, de supraveghere atentă și permanentă de către stat a săpăturilor arheologice, a cercetărilor, conservării și ocrotirii monumentelor arheologice, se vor concretiza prin promulgarea Legii pentru descoperirea monumentelor și obiectelor antice și a Regulamentului ei de aplicare, date la 24.XI.1892 și respectiv, 28.I.1893.¹⁵

¹³ „Monitorul-jurnal oficial al Principatelor Unite-Române”, iulie – noiembrie 1864. Maiorul D. Papazoglu primește mulțumirile guvernului pentru descoperirile făcute prin ordinul semnat de prim ministru V. Alecsandrescu, no 44531 din 15 sept. 1864: P. Chihadia, *Excursiile Arheologice din 1860 și 1861 ale maiorului D. Papazoglu*, în „Mitropolia Olteniei”, XXIII, 1971, nr. 3-4, p. 243-255.

¹⁴ În circulară se menționa că: „Primele monumente ale Istoriei Române au fost bisericile și mănăstirile religiei noastre, înălțate...ele atestă în mod decisiv tot ce poarte interes pe arheologi și istorici”.

¹⁵ Legea pentru descoperirea monumentelor și obiectelor antice din data de 24.XI.1892 și „Regulamentul pentru descoperirea monumentelor și obiectelor antice” (regulamentul de aplicare a legii) din data de 28.I.1893, în Constantin N. Hamangiu, *Codul general al României. Codurile, legile și regulamentele uzuale în vigoare 1856 – /1919/*. Întocmit după textele oficiale., de C. Hamangiu. Edițiunea II-a revizuită, completată și adusă la curent până la zi, București Vol. II-III: 1856 – 1907, p. 1036 – 1038; p. 1078 – 1083

Această lege, redactată de către Grigore Tocilescu, reprezintă o sinteză a întregii activități desfășurate în secolul al XIX-lea pentru reglementarea evidenței, cercetării, ocrotirii și conservării monumentelor istorice, și, în special, a monumentelor arheologice.

Legea cuprinde în domeniul patrimoniului arheologic următoarele reglementări:

- regulim săpăturilor sistematice și a descoperirilor întâmplătoare. În art. 1, se menționează „că nimeni nu poate face săpături pentru descoperirea monumentelor sau obiectelor antice fără autorizarea Ministerului Instrucțiunii Publice, care urma să fie încunoștințat imediat după efectuarea săpăturii, de natura și valoarea obiectelor antice descoperite.

Descoperirile întâmplătoare, de monumente sau obiecte antice *trebuiau semnalate organelor locale* (subprefect sau primar) *în termen de maximum 3 zile*. Aceștia trebuiau să ia toate măsurile „pentru păstrarea și neatingerea obiectelor descoperite”, până la hotărârea definitivă, a Ministerului, care „luând la Trebuință” și avizul Comisiei de conservare a monumentelor, va indica pe acela care prezintă un interes istoric sau artistic. „Această indicare se va face în termen de cel mult 30 de zile”.

- specificații privind evidența obiectelor arheologice;

- măsurile de protecție ce trebuiau aplicate în perimetrele așezărilor antice, fiind enumerate și câteva dintre cele mai importante situri arheologice identificate.

- regulim pieselor arheologice de valoare excepțională.

În acest sens, legea stipula că obiectele provenind din descoperirile arheologice pot fi expuse în muzeul local numai dacă acele obiecte „au similare în Muzeul Național din București”;

- dreptul statului de a efectua cercetări arheologice pe proprietățile publice sau private și totodată, posibilitatea ca statul să facă exproprieri pentru cauză de interes public în situația când, există un conflict de interese între stat și proprietarul terenului. Statul poate expropria acel teren plătind despăgubiri proprietarului (Art.8);

- obligativitatea proprietarilor, a forurilor administrative locale, a revizorilor școlari, a cadrelor didactice și a agenților administrației publice „să facă cunoscut Ministerului Instrucțiunii Publice orice indicii de antichitate ce s-ar afla undeva pe suprafața pământului sau în pământ”;

- obligativitatea proprietarilor de obiecte antice „clasate” de Ministerul Instrucțiunii Publice ca prezentând un interes istoric, să nu le distrugă, să le înstrăineze la alți proprietari, să le comercializeze, sau să le scoată din țară, fără „autorizarea expresă a ministerului”. Această autorizație este indispensabilă pentru restaurarea sau repararea lor, ministerul luând,

în prealabil, și avizul comisiei de conservare a monumentelor antice.

Distrugerea obiectelor din categoria celor declarate de Ministerul Instrucțiunii Publice ca prezintă interes istoric sau artistic se sancționa cu pedepse prevăzute la art 352 din Codul penal iar cei care vor exporta, repara sau transporta asemenea obiecte fără autorizarea ministerului sunt depozedați în favoarea statului.

În „Regulamentul de aplicare a legii”,¹⁶ ce cuprindea 42 de articole erau date indicații amănunțite referitoare la :

- condițiile eliberării autorizațiilor de efectuare a săpăturilor arheologice. Se cereau: coordonatele geografice, anexarea unui plan de situație cu descrierea exactă a terenului, puncte de reper, distanțele de la drumurile publice până la obiectiv, menționarea surselor privind existența unor antichități;

- art. 41 prevedea sancțiunile în caz de distrugere a unor obiective arheologice precum și interzicerea folosirii pietrei din structurile constructive ale monumentelor antice „este cu totul oprită stricarea sau ridicarea pietrelor de prin ruine antice”;

- obiectele provenite din descoperirile întâmplătoare trebuiau imediat inventariate, desenate, fotografiate „sau reproduse” printr-un procedeu oarecare.

Regulamentul menționa și o listă de situri antice din zona „comunelor urbane” Tr. Severin, Constanța, Mangalia Hârșova, Ostrov, Măcin, Isaccea și din „comunele rurale” Celei, Turcoaia (Iglița), „Recica”, care cuprindeau *vestigii antice și unde erau interzise lucrările de construcție*. Se specifica *obligativitatea* primarilor de a supraveghea și opri lucrările de construcție ce ar putea distruge „urmele zidurilor antice” (lucrările de construcții din perimetrul acestor comune vor fi oprite când „se vor da peste urme de ziduri, mosaicuri subterane sau temelii de edificii”).

Întreaga activitate legislativă desfășurată în secolul al XIX-lea în domeniul cercetării și ocrotirii vestigiilor și obiectelor antice va cunoaște în secolul următor o dezvoltare accentuată culminând cu „legea lorga”. Paralel cu practicarea unei arheologii moderne, cu dezvoltarea metodelor științifice, proprii, de cercetare, deci cu progresul științei arheologice românești se va intensifica și activitatea de ocrotire a patrimoniului arheologic, în prima jumătate a secolului al XIX-lea, cu precădere în perioada 1900 – 1940.

¹⁶ Regulamentul pentru descoperirea monumentelor și obiectelor antice cuprindea 5 capitole:

- „Despre dreptul de proprietate asupra obiectelor antice”;
- „Despre înscrierea antichităților existente sau cari se vor descoperi în chip întâmplător”;
- „Despre săpături ca scop special și despre antichitățile descoperite prin aceste săpături”, art. 15-31, p. 1081-1082;
- „Despre dreptul de a dispune de antichități și despre comerțul lor cu ele”; v. „Dispozițiuni generale”, Ibidem, p. 1078-1083.

I. Legislație – texte și reglementări:

- „Buletin gazetă oficială”, 1839, nr. 70, vineri 3 nov. p. 306, Cuprinde textul „Deciziei Eforiei Școalelor Naționale” din 31 oct. 1839, numărul 1145;
- „Analele parlamentare ale României”, XI (1841-1842), p. 288;
- „Buletinul oficial”, 1857, nr.10 (8 martie), p. 76;
- „Monitorul, jurnal oficial al Principatelor-Unite Române”, nr. 248 din 6/18 noiembrie 1864 – Ministerul Justiției, Cultelor și Instrucțiunii Publice – Circulară către Revizori;
- „Supliment” la „Monitorul oficial” la nr. 210 (21 sept/3 oct. 1864) Referiri la excursiunile arheologice întreprinse cu autorizarea ministerului în județe Dolj, Râmnați;
- **Constantin Hamangiu**, *Codul general al României*, Vol. II, p. 1036-1038; 1078, „Legea

Tocilescu” din 24.XI.1892 și „Regulamentul de aplicare” din 28.I. 1893.

II. Lucrări diverse

- „Muzeul Național de Antichități” în Moisel Constantin, *Michel C. Soutzo. Sa vie et son oeuvre. Note biographique*, Balcania, IV (1941), p. 480;
- **D.P.Pipdi**, *Vechi epigrafiști și anticari în Țările Române* în „Studii Clasice”, XI, 1963, în special p. 292-293;
- **Vladimir Dumitrescu**, *Muzeul Național de antichități*, București, Meridiane, 1968, p. 5-6;
- **Părvan**, *Scrieri*, București, Editura științifică și enciclopedică, 1981, p. 213, 215;
- **Dumitru Tudor**, *Alexandru I Odobescu – arheolog*, în A.I. Odobescu, *Istoria arheologiei*, București, Editura științifică, 1961, p. 7-41.

CORNELIA STOICA

Figura 1. Căpșă medievală din sudul Dobrogei: a) căpșă din piatră; b) căpșă din piatră

J. M. Auer, *Die Geschichte Altbulgarens und des bulgarischen Mittelalters*, Graz, 1967, p. 10-11. Mitteleuropäische Geschichte in der Region S. A. Iord, *Die Slaven und Rumänien*, Wiesbaden, 1934, p. 105. P. Gheorghe, *Neoproto-slavia*, București, 1943, p. 778. J. Marjan, *Alteuropäische Geschichte*, Bonn, 1920, p. 31.

J. M. Auer, *Die Geschichte Altbulgarens und des bulgarischen Mittelalters*, Graz, 1967, p. 10-11. Mitteleuropäische Geschichte in der Region S. A. Iord, *Die Slaven und Rumänien*, Wiesbaden, 1934, p. 105. P. Gheorghe, *Neoproto-slavia*, București, 1943, p. 778. J. Marjan, *Alteuropäische Geschichte*, Bonn, 1920, p. 31.

Informațiile din A. Iord și J. Marjan au fost preluate de Mihail Văduvașcu în lucrarea „Căpșă medievală din sudul Dobrogei”, în *Revista de Istorie*, nr. 1, 1968, p. 10. Informațiile din A. Iord și J. Marjan au fost preluate de Mihail Văduvașcu în lucrarea „Căpșă medievală din sudul Dobrogei”, în *Revista de Istorie*, nr. 1, 1968, p. 10. Informațiile din A. Iord și J. Marjan au fost preluate de Mihail Văduvașcu în lucrarea „Căpșă medievală din sudul Dobrogei”, în *Revista de Istorie*, nr. 1, 1968, p. 10.